

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum episcopus possit ad religionem transire.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Par. 2. ca. 7. la pri n.

tur, quamuis hodie tanta est abusio, qd non fit qui faciat se re vique ad vnum. Tum quia magis tenetur episcopus ad docendum populu seruare ea, que ad ad bonos mores spectant, qd Iesus Christus mandauit seruari, quam docere homines sacros canones, quos non ipse Dominus, sed homines ediderunt. Constat autē, qd docere seruare mandata dominica, spectat ad theologiam scientiam, quam ipse Dominus Apostolis infundit. Et propterea dato quod hodie cessassent quaestiones fidei, maxima tamen necessitas est doctrinae morum, qui sunt secundum Domini mandata. Et ideo episcopi tenentur omni tempore esse theologici, iuxta illud Apostoli Quodam pastores, & doctores, recudubio doctrinae duplicis, quam Dominus imposituit apostolis, scilicet fidei, & morum, dicens quo ad primam, Pradicatē Euangelium, & quo ad secundam, Docentes seruare qd cuiusque mandauit vobis.

Sup. q. 184. ar. 6. cor. si & infra q. 189 arti. 7. cor.

Q. 187. ar. 7. Super Quaest. 184. Artic. quartum.

In art. 4. eiusdem q. 184. aduerte defectus in litera post 105, sumptos ex Decretali Innocēti tertii, extra, de renuntiatione c. Nisi cum pride. Et calum scandalum iibi i genere, hic specificē positum. scilicet qd si propter fidem Christi, aut Ecclesie iustitiam violadam scandalum cōtingit, vt accidit sancto Thomae Cantuariensi, nō est propter huiusmodi scandalum cedendum Ecclesie. Et cum pareat non plus teneri hominē ad cedendum episcopatu, quam ad non iulcipiendum, habens in se aliquem horum defectuum, tenetur non iulcipere oblatum sibi episcopatu, multo magis, quam teneatur post iulceptū renū-

Vnde Greg. dicit i pastoral. *Tā flicitum debet actionē populi actio transcendere praesulis, quantum distare solet a grege vita pastoris. Non autem sibi imputandū est, si ante praedicationem excellentior non fuit, vt ex hoc debeat vilissimus reputari.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut dicitur i. ad Corinth. 12. Diuisiones gratiarum, & ministratorum, & operationum sunt. Vnde nihil prohibet aliquē esse magis idoneum ad officium regimini, qui tamen non excellit in gratia sanctitatis. Secus autem est in regimine naturalis ordinis, in quo id quod est superius ordine naturae, ex hoc ipso habet maiorem idoneitatem ad hoc, quod inferiora disponat.

ARTICVLVS IIII.

Utrum episcopus possit licite curam episcopalem deserere, vt ad religionem se transferat.

AD QVARTVM sic proceditur. Vt, qd episcopus non possit licite curam episcopalem deserere, vt ad religionem se transferat. Nulli. n. licet de statu perfectiori ad minus perfectum statum transire. Hoc. n. est retro aspicere, qd est damnabile, fm Domini sententiam dicentis Luc. 9. Nemo mittens manum ad aratrum, & aspicens retro, aptus est regno Dei: sed status episcopalis est perfectior quam status religionis, vt supra habitum est. ergo sicut nō licet de statu religionis redire ad saeculum: ita nō licet de statu episcopali ad religionem transire.

¶ 2. Præter. Ordo gratiae est decentior qd ordo naturae: sed fm naturā nō mouetur idē ad contraria, puta, si lapis naturaliter deorsū mouetur, non potest naturaliter a deorsū redire in sursum: sed fm ordinē gratiae licet transire de statu religionis ad statum episcopalem. ergo nō licet eōuerso de statu episcopali redire ad statū religionis.

¶ 3. Præter. Nihil in operib. gratiae debet esse otiosum: sed ille, qd est semel in episcopatu consecratus, perpetuo retinet episcopalem potestatem conferendi ordines, & alia huiusmodi faciendi, quae ad episcopale officium pertinent, quae quidem potestas otiosa remanere vlt in eo, qui curam episcopalem dimittit, ergo vlt, quod episcopus nō possit curam episcopalem dimittere, & ad religionem transire.

SED CONTRA. Nullus cogitur ad id, quod est secundum se il-

licitum: sed illi qui petunt cessationem a cura episcopali, ad cedendum compelluntur, extra de renuntiatione. c. Quidam, ergo vlt, quod deserere curam episcopalem, non sit illicitum.

RESPOND. Dicendum, qd per se in hoc consistit, qd aliquis ad hoc se obligat ad hoc, quod saluti proximi ideo tantū obligatur ad hoc, quatenus retineat, quam diu potest subditis saluificere ad salutem, quam quidem magis debet, neque propter diuinā cōmmissionem Apostoli propter necessitatem etiam a contemplatione futuram ab-

gienter toleraret, secundum illud ad Gal. 2. eligam ignoro. Coarctor autē est deus habens, dissolui, & esse cum Christo melius, permanere autem in carce propter uos, & hoc confidens scio, quatenus neq; propter quacunque aduersa uentura conquirenda, quia sicut dicitur pastor ponit animam suam pro ouibus, qd nō qd; qd episcopus impeditur pro ditorum salutem multipliciter. Ergo defectum proprium, vel conscientia, vel simoniacus, vel et corporis, vel infirmus, vel et scientia, qd infirmus regimini, vel et irregularitas, qd infirmus.

Quandōq; aut propter defectum quibus non potest proficere. Vnde in 2. Dialogo. Ibi equanimiter portat inueniuntur aliqui qui adiuuantur omnino fructus de bonis deest, sed labor superuacuis. Vnde lex per perfectioris, qd cum labore sumunt considerant, in loco alio ad laborant grant. Qd; aut contingit ex parte de prelatione alicuius graue scandalum. Nam vt Apost. dicit i. ad Corinth. 5. fratrem meum, non manducabo cum eum tamen scandalum non oritur, quorum uolentium fidem, aut uultu culcare. Propter huiusmodi scandalum pastoralis dimittenda, fm illud Mat. 18. los. s. qui scandalizabantur de ueritate stit: caci sunt, & duces caecorum. Operatur sicut curā regimini assumit aliquis per tiam superioris prelati: ita et per eam ex causis praedictis deserat iulcipiam. de renuntiatione dicit Innoc. 4. super quibus fatagas in solitudine. aut stricta sunt nexibus preceptorum, habebas absque nostra permissione. enim Papa licet dispensare in uoto per quos se ad curam subditorum adiuuat suscipiens.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd per se forum, & episcoporum fm diuinae ad perfectionem religionis pertinet, quis adhibet ad propria salute. Ad episcopalis status pertinet adhibere pro morum salutem: & ideo quando per uis proximi saluti, retrocedere regimini uellet transire, ut solū suū se obligauit ad hoc, qd non. solum et aliorū procuraret. Vnde Innoc. 4. li praedicta, quod facilius indulgetur ad praesulatu accendat, quam populo

Super Questionis centesimo vigesimo quinto. Articulum quintum.

In arti eiusdem q dubium occurrit de residentia episcopo-
rum in suis ecclesijs, An. teneatur sub peccati mortalis vin-
culo ad residendum
in suis ecclesijs. Et
est ratio dubii, quo-
niam utraque pars
questionis habet p-
se argumeta. Quod
enim non sit pecca-
tum mortale, proba-
tur ex hoc: quia aut
hoc esset ex iure po-
sitivo, & tunc hoc ef-
set per accidens. I. ma-
lū, quia prohibita,
quod est exire pro-
positum, cū ius po-
sitivū contraria tol-
latur consuetudine:
aut ex diuino, seu
moralis iure, & hoc
non, tum quia con-
stat in pluribus casi-
sibus licitū esse nō
residere: tum quia ne-
cessitas ista nō nisi
ex sine esset, si salute
animarum curāda:
quā ergo episcopus
per alium sufficien-
ter, vel si sufficien-
ter curā gerit ani-
marum, quam p se,
non tenetur reside-
re: & si nulla neces-
sitas, nulla ecclesie
comoditas ad extra
manendum indu-
cat &c. tū quia infi-
nitorum eportū cō-
suetudo vī nō resi-
dendi, nisi forte ad
breue tps, in eccle-
sijs suis: sed curiasie
quātū multū, nec putā:
se reos qui bonos habet vicarios. Valde
de quoq; durum, & absurdū esset dñare tot
platos, quos ecclesia nō repehēdit, sed honorifice
se mortentes tūmular. Præ-
terea, aut episcopus tenetur ad residentiam
tū, aut ad opus tū, aut ad
residentiū, & opus simul. Nō ad residentiam
tū, quia vanum esset. Nec ad opus tū, quia
sic posset per alii supplere, & non
residere. Nec ad vtrūq; simul, tum quia
quedam dioceses sunt ita magnæ, vt
impossibile videatur episcopo posse
personaliter oīa pertuliere (Cōstat aut
nullum teneri ex diuino, aut ecclesiasti-
co præcepto ad impossibile) tum quia
aliqui episcopi sunt illustri generis, quos
non decet ad hmoi ministeria
personaliter descendere continue &c. In
oppositū autem est, quia pastor, nec
nomen pastoris meretur si non
personaliter attendat suo gregi.
Non a quilibet ouium dñs, sed ille tantū
qui pascit suas, vocat pastor: alioquin
principes haberet multos ouium greges,
quos per alios pascit, pastores ouium
essent, quod est fallum: episcopus autē
est vere pastor, iuxta verbum dñi ad
Petrū, Pasce oves meas.
¶ Ad hoc dñs, q episcopus tenetur ex
præcepto diuini iuris, ad residendum
personaliter in suo episcopatu. Ad cuius
evidentiam tria agenda sunt. Primo,
monstrabitur, q hoc cadit sub
p-cepto diuino. Secundō, ex
qualitate præcepti reddetur ratio
contingentiū. Tertio, satisfit
obiectis. Quo ad primū. Ad illud
tenetur episcopus sub
præcepto diuino, quod necessariū est
ad finē episcopi, qui est cura
animarum: sed residentia episcopi est
necessaria ad curam animarum, ergo
episcopus tenetur sub
diuino præcepto ad
personaliter residendum in suo
episcopatu. Maior propositio est
per se nota, & patet inductiue.
Constat namq; q omnis qui
simpliciter tenetur ad aliquid
agēdū, tenetur ad mediū
necessarium ad illam actionem.
Dixi autē simpliciter, ad
differentiam eorum qui tenentur
ex suppositione, v. g. famulus
tene tur ad sequendum dñm, si
providetur ei de equo, & expen-
sis. Milites aliqui tenentur ad
pugnandum, si promittitur eis
de armis, &c. Episcopus autē non
ex suppositione, sed absolute, &
simpliciter tenetur ad curam
animarum, & propterea tenetur
ad mediū sibi possibile
necessarium ad curam animarū.
Nec

A solum tenetur, sed eadem necessitate qua tenetur ad finē, tene-
tur ad mediū, ex quo mediū est ita necessariū, q sine illo
non potest finē cōsequi. Et quia constat, q de necessitate
præcepti diuini iuris tenetur episcopus ad curam animarum, con-
sequens est, q de necessitate præcepti tenetur ad mediū
necessariū ad curā animarū, & sic patet maior. Mi-
nor autē f. Residentia personalis episcopi est
necessaria ad curā animarū, probatur. Episcopus
tene tur ad curā animarū mediā-
tibus his actib; personalib; f. doctrina
ministracione sacra-
mentorū, cōsecra-
tionib; visitatōe, custodia a. dilige-
tia, ergo residentia personalis episcopi est
necessaria ad curā animarū. Consequētia
ista est clarissima. Antecedēs quo ad
singulas eius partes probatur. Quo ad
doctrinam, patet ex
auctoritate Aposto-
li. Oportet episcopum esse
doctorem, & nō
dicat, Oportet episcopum
habere doctrinā, & in ordina-
tione episcopi dñi.
Vade, p dñca populo
Dei, & non dicitur,
Mitte ad p dñca
dum. Quo ad
ministracionem sacra-
mentorū patet ex
eo, q tenetur ad
ministrandum populo
sacramēta, quæ
solus episcopus potest
ministrare, vt sunt
sacramēta confirma-
tionis, & ordinationis. Quo ad
cōsecrationē patet, q cōsecra-
tio ecclesiarū, calicū, altariū ac
virginum, cōsecratio christi-
anitas, benedictio olei sancti,
corporaliū, & reliquorū requi-
siturum ad vestiendum
sacerdotem, ac ornandum
altare, ad solū episcopum
spectant. Quo ad visitationē,
custodiam altare, ac
vigilantiā patet ex eo, q nisi
ad hæc personaliter teneatur,
non esset ipse pastor
custodiens gregem, & vigilans
super eo, ac visitans singulas
oves, vt cuiq; tribuat quod
conuenit sed vt dictū est,
esset dñs ouium habens
pastorem ouium, illum l
mercenarium cui cōmitit,
q vigilet, custodiat, & visitet.
Et tū liquido constat
episcopos esse pastores ouium
Christi, & ad illos spectā:
act. 1. Ezech. 34. a dño
expressi. f. consolidare
infirmum, sanare agrotum,
alligare cōtractum, reducere
abiectum, requirere perditū,
custodire pingue ac forte.
Ad illos deniq; i Petro dictū
ē, Pasce, nō pascere fac
oves meas. Nec obstat huic
rōni, si dicat, q episcopus
exerceat hæc p episcopos
pauperes q a quilibet episcopo
tene tur ad hæc oīa in
sua diocesi, ac per hoc
impossibilia sunt hæc duo
simul. f. quod quilibet
episcopus exerceat hæc in
sua diocesi per se, vel alii
episcopo, & quod omnib;
diocesisibus fiat satis, nisi
vni episcopo sit simul in
diuersis locis puta, f. a-
ria s. in cōtra dñi ad cōficiendum
christma. Abusio quidē
est deestabilis, quod pauper
episcopus relicta sua ecclesia,
alteri seruiat. Nec est
obicit si dicatur, q per
episcopos titulares supplentur
hi defectus qm per accidens
est, q inueniatur episcopi
titulares, ex hoc. f. accidens,
quia ecclesie aliquæ sunt in
manib; infidelium, vel
destruēt. Quod autē est
per accidens, ab arte relinquitur,
nec infirmat rōnem p se
solidam. Restat igitur
rōne firmatū, q p se loquēdo,
quilibet episcopus tenetur
ex diuini iuris p-cepto
residere personaliter in
suo episcopatu. Hec de primo.
¶ Quo ad secundum, quia
præceptū de residentia est
affirmatiuum: præcepta autem
affirmatiua licet semper
obligent, non tamen obligant
ad semper, sed pro loco, &
tempore: ideo videndum
est pro quo tempore
obligat, scilicet proprie
diocesis. Quamuis igitur
tempus, pro quo obligat,
affirmatiui pceptū
Secunda Secundæ S. Tho. I. I. I. e. ff.

B chorum vitam, & poenitentiae
descenderit locum, nequaquam
ad pontificatum resurgat.
AD TERTIUM dicēdū, q etiam
in rebus naturalibus propter
impedimentū superueniens
potentia remanet absq; actu,
sicut propter infirmitatē
oculi cessat ad visionis:
& ita et non est in cō-
ueniens: si propter
impedimentū superueniens
potestas episcopalis remaneat
absq; actu.

ARTICVLVS V.

Vtrum liceat episcopo propter aliquam persecutionem corporalem deserere gregem sibi commissum.

AD QUINTUM sic procedit.
¶ VI, q non liceat episcopo
propter aliquā persecutionē
temporalē corporaliter
deserere gregem sibi
cōmissum. Dicit n. dñs
Ioan. 10. q ille est mercenarius,
& nō vere pastor, qui videt
lupum venientem, & dimittit
oves, & fugit. Dicit autē
Greg. in Homil. * q lupus
super oves venit, cum
quilibet iniustus, & raptor
deserit quosq; atque
humiles opprimit. Si ergo
propter persecutio-

tionis, & ordinationis. Quo ad cōsecrationē patet, q cōsecra-
tio ecclesiarū, calicū, altariū ac virginum, cōsecratio christi-
anitas, benedictio olei sancti, corporaliū, & reliquorū requi-
siturum ad vestiendum sacerdotem, ac ornandum
altare, ad solū episcopum spectant. Quo ad visitationē,
custodiam altare, ac
vigilantiā patet ex eo, q nisi
ad hæc personaliter teneatur,
non esset ipse pastor
custodiens gregem, & vigilans
super eo, ac visitans singulas
oves, vt cuiq; tribuat quod
conuenit sed vt dictū est,
esset dñs ouium habens
pastorem ouium, illum l
mercenarium cui cōmitit,
q vigilet, custodiat, & visitet.
Et tū liquido constat
episcopos esse pastores ouium
Christi, & ad illos spectā:
act. 1. Ezech. 34. a dño
expressi. f. consolidare
infirmum, sanare agrotum,
alligare cōtractum, reducere
abiectum, requirere perditū,
custodire pingue ac forte.
Ad illos deniq; i Petro dictū
ē, Pasce, nō pascere fac
oves meas. Nec obstat huic
rōni, si dicat, q episcopus
exerceat hæc p episcopos
pauperes q a quilibet episcopo
tene tur ad hæc oīa in
sua diocesi, ac per hoc
impossibilia sunt hæc duo
simul. f. quod quilibet
episcopus exerceat hæc in
sua diocesi per se, vel alii
episcopo, & quod omnib;
diocesisibus fiat satis, nisi
vni episcopo sit simul in
diuersis locis puta, f. a-
ria s. in cōtra dñi ad cōficiendum
christma. Abusio quidē
est deestabilis, quod pauper
episcopus relicta sua ecclesia,
alteri seruiat. Nec est
obicit si dicatur, q per
episcopos titulares supplentur
hi defectus qm per accidens
est, q inueniatur episcopi
titulares, ex hoc. f. accidens,
quia ecclesie aliquæ sunt in
manib; infidelium, vel
destruēt. Quod autē est
per accidens, ab arte relinquitur,
nec infirmat rōnem p se
solidam. Restat igitur
rōne firmatū, q p se loquēdo,
quilibet episcopus tenetur
ex diuini iuris p-cepto
residere personaliter in
suo episcopatu. Hec de primo.
¶ Quo ad secundum, quia
præceptū de residentia est
affirmatiuum: præcepta autem
affirmatiua licet semper
obligent, non tamen obligant
ad semper, sed pro loco, &
tempore: ideo videndum
est pro quo tempore
obligat, scilicet proprie
diocesis. Quamuis igitur
tempus, pro quo obligat,
affirmatiui pceptū
Secunda Secundæ S. Tho. I. I. I. e. ff.

Op. 1.8. e. 1. a. & 2.0. e. 1. e. 10. l. e. 3. & 1. Cor. 1. l. e. 1. f. & 1. Cor. 1. l. e. 1. f.

Hom. 2. d. 1. 1. f. 1. g. in 1. prin. & med. diu.